

Bermgras en slootmaaisel – afvalstof, meststof of grondstof?

Factsheet met antwoorden op veelgestelde vragen

Sinds enkele jaren zijn bermgras en slootmaaisel onder voorwaarden vrijgesteld van een deel van de afvalstoffenregelgeving. Het idee hierachter is dat dit de nuttige toepassingsmogelijkheden voor deze materialen stimuleert.

In de praktijk blijkt deze wetswijziging regelmatig verkeerd te worden uitgelegd. Zo gaan partijen er ten onrechte vanuit dat het materiaal geen afvalstof meer is, of dat het zonder meer op landbouwgrond kan worden toegepast.

Deze factsheet zet de feiten op een rij. De informatie in deze factsheet is voor het overgrote deel afkomstig van websites van de Rijksoverheid (RWS Leefomgeving, Infomil).

Om welk wetsartikel gaat het?

Het gaat om artikel 10.1a van de Wet milieubeheer. Hierin staat dat de afvalstoffenregelgeving van hoofdstuk 10 van de Wet milieubeheer niet van toepassing is voor:

‘stro en ander natuurlijk, niet-gevaarlijk landbouw- of bosbouw materiaal dat wordt gebruikt in de landbouw, de bosbouw of voor de productie van energie uit die biomassa door middel van processen of methoden die onschadelijk zijn voor het milieu en die de menselijke gezondheid niet in gevaar brengen’

Bermgras en slootmaaisel kunnen vallen onder de definitie van ‘landbouw- of bosbouw materiaal’ zoals genoemd in het artikel.

Alleen als het materiaal voldoet aan het criterium *‘niet-gevaarlijk’* is het daadwerkelijk uitgesloten van hoofdstuk 10 van de afvalstoffenregelgeving. Voor uitleg van het criterium ‘niet-gevaarlijk’ is van belang of het materiaal wordt ingezet als meststof, dan wel voor een andere toepassing:

bij inzet als meststof definieert de wetgever het criterium ‘niet-gevaarlijk’ als de maximale waarden die horen bij de Meststoffenwet, voor co-materialen die vergelijkbaar zijn met de stromen die onder dit artikel 10.1a vallen. Het gaat hierbij om de maximale waarden die zijn opgenomen voor zware metalen in tabel 1, bijlage II van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet.

Bij inzet voor een toepassing anders dan als meststof definieert de wetgever het criterium ‘niet-gevaarlijk’ aan de hand van Artikel 1.1 van de Wet milieubeheer. Dit artikel definieert een gevaarlijke afvalstof als een afvalstof die een of meer van de in bijlage III van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen genoemde gevaarlijke eigenschappen bezit. Met andere woorden: wanneer het materiaal géén van deze eigenschappen bezit, is het geclassificeerd als niet-gevaarlijk.

De ontdoener en de toepasser zullen zich ervan moeten vergewissen dat het materiaal niet gevaarlijk is in de zin zoals hierboven omschreven. Hoe dat moet gebeuren is niet omschreven.

Voorts geeft de wetgever aan dat *'methoden die onschadelijk zijn voor het milieu en de gezondheid van mensen'* niet eenduidig te definiëren zijn, maar per toepassing beoordeeld moeten worden. In ieder geval moet worden voldaan aan de relevante wettelijke normen en regels. Het voldoen aan de (milieu)regelgeving is een minimumvoorwaarde.

Zijn bermgras en slootmaaisel een afvalstof?

Ja, bermgras en slootmaaisel zijn een afvalstof. Artikel 10.1a heeft betrekking op vrijstelling van een deel van de afvalstoffenregelgeving (namelijk hoofdstuk 10). Alle andere regelgeving die van toepassing is op afvalstoffen blijft gelden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de regels uit het Activiteitenbesluit.

Er ligt een wijziging van de Wet milieubeheer voor waarin de uitzondering wordt beperkt. De artikelen over de afvalhiërarchie, het stortverbod en de Minimumstandaard uit het LAP gaan dan wel weer gelden voor deze stromen. Wanneer deze wijziging in werking treedt is nog niet bekend.

Mogen bermgras en slootmaaisel rechtstreeks als bodemverbeteraar worden toegepast?

Een afval- of reststof die bestemd is om te worden gebruikt als meststof/bodemverbeteraar mag volgens de meststoffenregelgeving en het Besluit gebruik meststoffen alleen verhandeld, vervoerd of gebruikt worden als deze is opgenomen op bijlage Aa bij onderdeel I of II. Bermmaaisel en slootmaaisel staan niet bij onderdeel I of II vermeld, en mogen dus niet als meststof/bodemverbeteraar worden gebruikt.

N.B. Dit is het onderdeel waar Artikel 10.1a voor de meeste verwarring zorgt. Artikel 10.1a suggereert dat het materiaal zonder meer in de landbouw mag worden toegepast. Echter, wanneer het doel is het materiaal als *meststof* te gebruiken gaat de meststoffenregelgeving voor op de voorschriften (en eventuele vrijstellingen) uit de afvalstoffenregelgeving. Het materiaal kan ook als *afvalstof* worden gestort buiten inrichting. In dat geval zijn de voorwaarden uit de Vrijstellingsregeling plantenresten van toepassing.

Hoe zit het dan met de Vrijstellingsregeling plantenresten?

Zoals bovenstaand aangegeven staat de meststoffenregelgeving rechtstreekse afzet van bermgras en slootmaaisel aan de landbouw niet toe. Er bestaat een regeling die hierop een uitzondering maakt, namelijk de 'Vrijstellingsregeling plantenresten en tarragrond'.

In deze regeling worden categorieën plantenresten (en tarragrond) aangewezen die zijn vrijgesteld van het stortverbod van afvalstoffen buiten inrichtingen, met de daarbij behorende voorwaarden. Het gaat om bermmaaisel, oogstrestanten, heideplagsel en maaisel, en tarragrond.

De Vrijstellingsregeling specificceert de voorwaarden waaronder bermmaaisel en slootmaaisel mogen worden toegepast als volgt:

...mag uitsluitend op of in de bodem worden gebracht indien:

a. Dit geschiedt...

- *...op de plaats of het perceel waar dit is vrijgekomen, of*
- *...op het aangrenzende perceel (direct aangrenzend of binnen maximaal 100 meter van locatie vrijgekomen materiaal), of*
- *...op een andere perceel van het bedrijf waartoe het aangrenzende perceel aan behoort (maximaal 1 km van locatie vrijgekomen materiaal), of*
- *...als er sprake is van schoon en onverdacht materiaal.*

b. De hoeveelheid die op of in de bodem wordt gebracht in evenwichtige verhouding staat tot het oppervlak van het ontvangende perceel, en

c. Het bermmaaisel gelijkmatig wordt verspreid over het ontvangende perceel en dit niet significant bijdraagt aan de verspreiding van nutriënten en zware metalen.

De regeling bevat alleen vrijstellingen, wat betekent dat men niet verplicht is om in de aangewezen gevallen de plantenresten daadwerkelijk op of in de bodem te brengen. Ook kan het zijn dat in een bepaald geval, bijvoorbeeld in de biologische landbouw, de feitelijke situatie of andere voorschriften het onmogelijk maken om stoffen op of in de bodem te brengen.

Daarnaast is het zo dat materiaal dat onder de Vrijstellingsregeling wordt toegepast onder het gebruiksnormenstelsel van de meststoffenregelgeving valt (bijtelling/registratie van hiermee aangevoerde stikstof en fosfaat). Deze verplichting wordt in de praktijk nogal eens over het hoofd gezien.

N.B. In de praktijk is het zo dat de Vrijstellingsregeling door partijen met name wordt gebruikt om bermgras en slootmaaisel rechtstreeks toe te passen als organische bodemverbeteraar, m.a.w. als meststof. Juridisch is dit gebruik echter 'storten buiten inrichting', en staat daarmee onder aan de afvalhiërarchie.

Mag bermmaaisel en slootmaaisel na vergisten, composteren of fermenteren worden toegepast als bodemverbeteraar of meststof?

Bermmaaisel en slootmaaisel zijn conform Bijlage Aa, behorende bij artikel 4 van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, onderdeel IV, categorie G1 toegestane inputstromen voor **co-vergisting**. Het digestaat van covergisting wordt in zijn geheel als dierlijke mest geclassificeerd (mits meer dan 50% van de input van de co-vergister uit dierlijke mest bestaat) en moet als zodanig worden afgezet.

Bermmaaisel en slootmaaisel kunnen ook worden omgezet in **compost**. Voor een goed verloop van het composteerproces zal mengen met andere reststromen altijd noodzakelijk zijn (bijvoorbeeld houtig materiaal).

Vanuit de Meststoffenwet is compost gedefinieerd *'als een product dat bestaat uit één of meer organische afvalstoffen die al dan niet met bodembestanddelen zijn gemengd en die met behulp van micro-organismen zijn afgebroken en omgezet tot een homogeen en zodanig stabiel eindproduct dat daarin alleen nog een langzame afbraak van humeuze verbindingen plaatsvindt en dat niet mede 4*

bestaat uit dierlijke meststoffen'. Bovendien is van belang dat de compost gehygiëniseerd is, dus vrij van onkruidzaden en ziektekiemen.

Deze eisen vereisen tenminste enige vorm van sturing en controle van het composteerproces. Dat is bij grote én kleine schaal van compostering goed mogelijk. Echter, het passief laten liggen van hopen maaisel op het land wordt niet als compostering gezien.

In Artikel 17 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet zijn kwaliteitseisen voor compost opgenomen. Als na het composteren de partij aantoonbaar voldoet aan deze eisen mag de compost conform de regels van dat besluit en de bijbehorende uitvoeringsregeling als meststof worden verhandeld en vervoerd (met Vervoersbewijs Zuiveringslib en Compost).

Bermmaaisel en slootmaaisel kunnen ook worden **gefermenteerd**. Veelbesproken is de Bokashi-methode. Tijdens de fermentatie vindt geen hygiënisatie en biologische stabilisatie plaats van het maaisel. Het eindproduct ('Bokashi') is géén toegestane meststof.

Referenties

Over Artikel 10.1a: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/afval/groenafval/>

Uitvoeringsbesluit meststoffenwet: http://wetten.overheid.nl/BWBR0019031/geldigheidsdatum_04-12-2015

Over compost: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/vragen/compost>

Uitgave: januari 2016